

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

3

лева

Двуседмични

Варна, 1 мартъ 1942 год.

литература, изкуство, наука и общественъ животъ

Редакторъ БОРИСЪ ЧЕРНЕВЪ

Година първа

Брой

3-4

ЗА КУЛТУРАТА И ВЪЗДЪРЖАНИЕТО

Въпрѣки гласоветѣ, които още отъ времето на Жанъ Жакъ Русо се чуватъ противъ културата, като носителка на нещастия, на морално разтленіе и гибелъ, не можемъ да отречемъ, че здрава-та и положителна култура прави живота на хората по-смисленъ, по-строенъ и добъръ. Винаги човѣкътъ ще живѣе по-пълненъ животъ въ културното общество, колкото вѣнъ отъ него. Наистина, културата ни прави по-чувствителни къмъ злото, но тя същевременно ни прави по-отзивчиви за прекрасното и великото въ живота.

Културата, обаче, не трѣбва да изтънчава нашитѣ често пѣти похотливи желанія, да дразни апетититѣ ни, да прави съ всички свои модерни изобретения живота ни чудовищно нездравъ и изкуственъ. Съ други думи казано, култура и въздържаніе не се изключватъ. Да бждешъ културенъ човѣкъ, това не значи, че трѣбва да се откъснешъ отъ природата, нито пъкъ да дадешъ воля на своитѣ инстинкти и егоизмъ. Напротивъ истинскиятъ културенъ човѣкъ е съумѣлъ да запази всичко ценно, което природата му е дала, като е успѣлъ да обуздае инстинктитѣ си и да облагороди и канализира всичката си тѣлесна и духовна енергия въ полза на обществото.

Гръсватъ всички ония, които мислятъ, че великитѣ културни дѣла се създаватъ въ пияно състояние, че има писатели, поети и художници, които именно съ възбуди отъ паритѣ на алкохола и съ създали блѣстящи произведения на изкуството. Тѣ сочатъ имената на Шарль Бодлеръ, на Едгаръ Аланъ По, на Полъ Верленъ и други. Да се мисли така, е повече отъ измама. Посочениятѣ имена сж на творци, извънредно талантиливи, гениални. Затова, въпрѣки винената отрова, тѣ сж дали въ известни моменти чудни стихове, разкази и романи.

Но ако сжщитѣ поети бѣха трезви, работитѣ имъ несъмнено щѣха да бждатъ още по-добри, по-проницателни и хубави. Не трѣбва да ни измамва блѣс-

Дяконътъ Василь Левски въ своитѣ писма

Съ твърда воля за самопожертва слѣ сждбата си съ сждбата на своя народъ — по случай 69 години отъ обесването [му]

За едно пълно и проникнато изследване на дейността и духовния строй на Апостола голѣма полза могатъ да принесатъ неговитѣ писма. Съ тия беленки ние имаме за целъ да изтъкнемъ само нѣкой черти отъ отношенията му къмъ околнитѣ, безъ да отиваме до обобщения. Писмата сж писани простишко. Не трѣбва да се дири въ тѣхъ прагматична правилност и красноречие. Каквото е мислил и чувствувалъ, Левски го е изразявалъ въ писмата си направо, безъ заобикалки, тъй както би го говорилъ. И заради туй сж ценни тѣзи писма: една

кавата форма у писателитѣ — поклонници на Бакхуса, защото задъ нея лѣха студенина, кука и праздна мисль.

Писателитѣ, художникитѣ и въобще човѣкътъ на изкуството не е акробатъ. Той не е шутъ. Чисто назначение е да забавлява и развлича тѣлитѣ. Мисията на твореца е велика. Той е извиканъ въ живота да намѣри ключа на свѣтовнитѣ тайни, да открие разковничето на щастіето, да бжде водачъ и свѣтильникъ на човѣчеството. Тази мисия той може да изпълни най-добре само когато е трезвенъ.

Но не само на надаренитѣ хора е необходимо въздържаніе. Такова е необходимо на всички хора, които живятъ въ културно общество, за да могатъ да мислятъ, чувствуватъ и работятъ най-добре въ своята макаръ и ограничена областъ.

Робътъ на страститѣ не е полезенъ нито за себе си, нито за обществото.

Прочее, въздържаніето е предпоставка за здравата, положителна и истинска култура!

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

чиста и пряма душа е отразена въ тѣхъ, съ готовностъ да служи на Родината, съ борческия духъ, съ вѣрата въ народа, въ Бога, въ бждещия успѣхъ. Искате ли да сѣтите духовния ликъ на Апостола, прочетете внимателно писмата му. Внимателно, защото отгаденъ изцѣло на дѣлото, той не пише за себе си или, ако пише, то е само за да спомене, че е работникъ на Централния комитетъ. Та въ тази скромностъ и всеотдайностъ къмъ дѣлото Левски съ себе си не се занимава и ликътъ му трѣбва да възстановяваме отъ отношенията му къмъ околнитѣ лица и събития.

Той е въ България. Обхожда страната, подбужда, съветва, па дори и заплашва. Пише на чорбаджии. Изтъква имъ страданиято на българския народъ, изтъква имъ страданиято на българския народъ, изтъква ужаситѣ, въ които народътъ живѣе, и имъ напомнюва, че тѣхенъ дългъ е да помогнатъ на страдащитѣ братя, като подкрепятъ дѣлото. Отъ тѣхъ Левски не търси работа, той иска парична подкрепа, защото знае, че дѣлото и творчеството сж за младежта, а старитѣ ще принесатъ лептата въ изграждането на общото съ материални сръдства.

Къмъ сѣратниците си отвѣнъ България и главно въ Влашко Левски се отнася съ недовѣрие и недоволство. Тѣхнитѣ постоянни крамоли и ежби го каратъ да се отнася винаги внимателно съ тѣхъ и да говори не дотамъ въздържано. Цѣла година сж се водили борби, разправи по вестницитѣ, та дори и до двубои се стигало. И всѣки дърпа на кждето си ще. Той е

гледалъ съ неудобреніе всички тия разправи.

Левски години наредъ обикаля и изучава българския народъ, та познава неговитѣ сили. Затуй на

наблѣганията на Каравелова за въстание Левски не отговаря отначало: знае, че народътъ още трѣбва да се готви. Ала знае, че послѣдва на 6 стр.

Стефанъ Руневски

Рожба на времето

Въ тревожнитѣ дни презъ войнитѣ внезапно се разнесе ново име. На нѣкое дребно чиновнишко сжществуване, довършило послѣднитѣ си левчета за кафета въ ефтинитѣ кафенета въ очакване спасителната служба, като последна утѣха ще кажатъ:

— Тебе само Бучаковъ ще те отърве отъ вѣчното очакване.

Дребенъ еснафинъ, на когото скудоумни канцеларисти сж забъркали главата съ завеждане и извеждане на писма и удостоверения относително нѣкое просто земане — даване съ държавата — ще го сбутатъ и подсѣятъ:

— Търси о време Бучаковъ, докато съвсемъ не ти е изфркънала чивията.

Търговецъ нѣкой голѣмъ, съ прочута фирма, готовъ да се бори и съ хитростъ и съ пари, — току ще му пошепнатъ:

— Приятелю, вноса-износа днесъ отъ Бучаковъ се направлява, не го ли потърсишъ, мишкитѣ ще намалаятъ стоката ти по гаритѣ.

И понеже всѣкой гледаше да се отърве отъ българска канцелария, да се оттегли по-скоро на свободното си мѣсто, кждето леко се лиша и бързо мисли, търсѣше този Бучаковъ и по установения редъ уреждаше дѣлата си...

Тѣй като името на Бучаковъ се разнесе много скоро, създаде се предварително една странна аѣра

у нуждаещитѣ се къмъ него, безъ да бѣше познатъ още на широката публика образа, свързанъ съ това име.

А то бѣше тѣй, защото Бучаковъ бѣше вѣчно занятъ, постоянно въ движение по кабинети и канцеларии, движещъ се по най-бързитѣ способности съ автомобили и файтони, често закрити. Въ своята скъпа квартира приемаше посетителитѣ за голѣмо тѣхно смущение, съ една небрежностъ, надутостъ и нахалностъ. Той не искаше да знае, кой стои предъ него. Една лукава усмивка играеше вѣчно по избръснатото му лице, на което само подъ носа бѣха оставени нѣколко руси косъма, колкото да се вижда, че човѣкътъ има мустаци, но ги е обръсналъ. Инѣкъ, Бучаковъ имаше доста внушително лице съ яка долна челюсть, остри линии по бузитѣ и единъ вѣчно блуждаещъ погледъ въ синитѣ му очи. Носътъ му, голѣмъ за обикновеното лице, му придаваше възстаръ видъ. Той бѣше вече тридесетъ годишенъ, ала се гласѣше като двадесетъ годишенъ юноша.

Нѣкакъ сивъ или посивѣлъ, той изглеждаше всѣкога плахъ, възбуденъ, макаръ въ суровия му гласъ да звучеше всѣкога единъ натрапчивъ, дори запозѣднически тонъ. Личеше по всичко, че у него злината не се изразила въ единъ силенъ характеръ, а е ос-

танала само като блуждаеще чувство изъ гънкитѣ на тъмната му душа. Нито съ силни мисли, нито съ строги жестове можеше да се прояви предъ многобройнитѣ си клиенти, но затуй пъкъ не изпушаше изпредвидъ, че тѣ сж въ ржцетѣ му, защото го търсятъ и затуй току брулѣше безъ изключение всѣкого съ единъ надмененъ тонъ, ползуващъ се отъ позитѣ на владеещия ораторъ, или излегнатъ, или съ палци подъ раменетѣ на жилетката, или запящъ по небето или земята, когато хората му излагатъ желаніята си.

Бѣше тѣй навѣрно, защото на Бучаковъ природата не бѣ дала повече отъ другитѣ, а много нѣщо му бѣ отнела. Въ гимназията той не се отличи нито съ паметъ, нито съ разумъ; пропилялъ много пари на баща си и най-после, въпрѣки убеждението на всички, кой знае какъ, скитайки се отъ градъ на градъ, стреляйки учителитѣ си, подавайки работитѣ на другаритѣ си за свои, свърши и се записа студентъ. Съ това неговата наука се свърши, защото още съ получаването на първата студентска легитимация почна да се нарича човѣкътъ съ висше образование, какъвто си остана презъ десетъ години, безъ да знае даже какво се учи въ университета.

Но за туй пъкъ, веднага щомъ доби званието студентъ, по единъ ловкъкъ начинъ почна да се промѣква между разни слоеве и групи, докато се намѣри въ сръдята на видни държавници. Интересенъ бѣше неговиятъ пътъ на издигане;

самитѣ му другари, чрезъ които се издигаше, които го въвеждаха въ висшитѣ политически сфери, току се виждаха бързо надминати, изоставени отъ него; той се ползуваше отъ тѣхъ, докато стигнѣше по-горнитѣ и по този начинъ неусѣтно нѣкакъ ставаше по-голѣмъ, важенъ и интересенъ.

Въ всѣки новъ кръгъ влизаше боязливъ, смутенъ, но успѣеше ли веднажъ, бързо стѣпваше на краката си и се държеше тежко и вискателно. Кжследството на тѣзи, чрезъ които се промѣкваше, не долавяше пустота въ душата му, докато той се мѣкнѣше като скитникъ, но, когато се натрапваше, надутостта му и научения му маниеръ вече го владѣеха.

Тѣй стана и съ виднитѣ хора на една отъ партиитѣ. Какъ доде, какъ си извоюва това мѣсто, тѣ не разбраха, но настоящитѣ, бивши и бждещи министри почувствуваха силата на младежа. Той вече стоеше съ разкрасени крака предъ министритѣ, пушеше и дима изпушаше, кривейки устата си нагоре; отговаряше отсечено, смѣло и всѣкога небръжно усмихнатъ.

Въ това положение Бучаковъ изглеждаше като разбойникъ, промѣкналъ се въ чуждо жилище предъ погледитѣ на стопанитѣ, които, които го търпятъ, защото нѣматъ сили да го изгонятъ. Но понеже хората бѣха свикнали да се подчиняватъ на подобни темпераменти, не само търпѣха Бучакова, но го уважаваха, обичаха.

Най-видниятъ министъръ, ловкъкъ въ словото и мисльта, казваше за него: будно момче. И за очудване на многото чакащи около него, Бучаковъ му стана близкъ, съ права да се грижи за сждбата на онѣзи, които го издигнаха и останаха далечъ назадъ. Това стана, когато той почна да увольнява и назначава чрезъ министритѣ чиновници, да скубе търговцитѣ и да изнудва крѣчмаритѣ. Стана важенъ, прочу се, безъ да бѣше живѣлъ съ партията, безъ да знаеше какво е тя: партия ли е или стадо, безъ да е държалъ политическа речъ, да е написалъ една статия или да е казалъ една мисль, когато е ставало дума за принципитѣ и. Тѣй бързо се прочу той, щото славата на името му отнимаше всѣкаква възможностъ да се прави критика около него.

Той бѣше господаръ на положението, което си извоюва. Дребни и едри чиновници се изреждаха, плащаха и винаги дължни оставаха. Търговцитѣ, трѣгвайки при него, трѣбваше да прѣвърятъ сдържаніето на портофелитѣ си, защото знаеха че Бучаковъ иска: за себе си, за началника на отдѣление, за министра, та често и за нѣкой чуждъ голѣмецъ. Докато съ чиновницитѣ не можеше да посрѣщне голѣмитѣ си разходи изъ потайнитѣ кѣтчета на ношния животъ, когато търговцитѣ съ своитѣ мазни физиономии почнаха да иренасятъ съ дебелитѣ си прѣсти банкитѣ въ неговитѣ треперящи ржце, той отвори най-префинитѣ вина за разнитѣ лѣнни-

Нови преводи на Лермонтова лирика

Въ края на 1941 год. излязоха почти едновременно две книги с нови преводи на Лермонтова лирика. Едната е „Пъсни и поеми“ от Ангел Тодоров, Богомил Райнов и Иванъ Буринъ и другата — „Избрани стихотворения“ от Йорданъ Ковачевъ.

Лермонтовъ е единъ от най-много преведените поети на български. Благодарна работа би било критичното разглеждане на всички преводи, както и влиянието на Лермонтова върху творчеството на българските поети, някои от които започват като ученици на великия русинъ.

Тукъ искамъ да кажа две думи върху последните преводи на Лермонтовата лирика, която, както справедливо бележи Й. Ковачевъ, е „сърдцевината, стожерът на неговото творчество“. И мисля, че не е далеч от истината Ковачевъ, когато твърди, че романът „Герой на нашето време“, поемите и драмите му „могат да се приемат като художествено разширение, като изисканъ коментар на основните чувства, образи и идеи, които блестят въ неговата лирика“.

Последните преводачи сж погледнали сериозно на работата си, извършили сж я съвдъновение и майсторство, тъй характерно за мнозина от младите ни преводачи на поезия. Това може да се каже най-напредъ за Ангелъ Тодоровъ, който е показалъ качествата си дори и при по-неизразителни стихотворения. Ан. Тодоровъ е превелъ някои от ранните стихове на поета: „Есенъ“, „Жалби на единъ турчинъ“, „Моятъ демонъ“, „Кавказъ“ и др.

Почти всички стихове сж преведени напълно творчески, безъ онова слъпо придържане къмъ буквата на оригинала, което довежда обикновено до неговото бездушно дешифриране. Въ подобни случаи се ползвава точенъ преводъ, въ който липсва най-важното: поезията на първообраза. Раз-

бира се, добриятъ преводачъ не може да си позволи отклонения отъ духа, основния смисълъ, ритъма и размъра на преведаното стихотворение. Изключенията, които имаме въ нашата литература, напимеръ сж преводите на Пенчо Славейковъ, сж нъщо изолирано. Въпросътъ за преводаческото изкуство е голъмъ и сложенъ. На него сж посветени специални трудове. Тукъ го засъгамъ само въ връзка съ отличните преводи на Богомилъ Райновъ. Отъ подбора на преведените работи личи и правилното обществено отношение, което Б. Райновъ е ималъ къмъ труда си. Това проличава още по-добре отъ особено подчертаване на най-силните и характерни мъста. Като образцови въ това отношение бихъ посочилъ края на стихотворението „При смъртта на поета“ и някои строфи отъ „Бородино“. Въ преводите на Б. Райновъ има незначителни отклонения и грапавини. Въ „Бородино“ стихътъ „драгуни с конскими хвостами“ е преведенъ „драгуни шлемове развълъ“. Знае се, че шлемовете не може да се въятъ. Ив. Буринъ има сжщо правилно отношение къмъ работата си, далъ е нъколко хубави преводи, но е допусналъ малки гръшки и неправилни тълкувания. Въ „Узникъ“ стиховете „Я красавицу младую/ прежде сладко поцелую“, сж преведени „Азъ красавицѣтъ млади/ ще цѣлуна тѣй съ наслади“, а по-долу говори само за една „черноока“. Въ „Родина“ има като че ли неразбиране на текста. „И на холме, сред желтой ниви/ чету белеющихъ березъ“ е преведено: „На хълма, въ зрещата нива, бръзите бѣли да чета“, въ „Избрани стихотворения“: „И, посрѣдъ ниви разлюлѣни, — две бѣли трепетни бръзи“. Началната строфа на „Родина“ е разбрана и предана сжщо зле. Отправямъ Ив. Буринъ къмъ хубавия преводъ на Й. Ковачевъ. Освенъ „Родина“, Й. Ковачевъ е пре-

ЗАБРАВЕНЪ ПИСАТЕЛЪ

По случай 23 години отъ смъртта на Стефанъ Руневски

Има писатели, които приживе вдигатъ много шумъ около себе си, но скоро славата имъ заглъхва поради това, че въ творбите имъ липсва въковниятъ елементъ на една истинска творба, но има и писатели, които поради късиятъ си земенъ животъ не сж успѣли да разгънатъ дарованието си, но все пакъ сж малкото работи, които оставятъ следъ смъртта си, блъсва въ тѣхъ искрата на истинския творецъ. Единъ писателъ като вторитъ е и Стефанъ Руневски. Малкото негово творби ни сочатъ едно свежо дарование. Руневски е забравенъ отъ своите съвременници, е явно, но още по-зле е, че той е съвсемъ неизвестенъ на младата ни интелигенция. Че Руневски е пренебрегнатъ отъ своите съвременници, говорятъ най-добре сборниците на българската белетристика.

Стефанъ Руневски е роденъ

въ великопелно „Балада“, „Стръкъ отъ Палестина“, „Затворникъ“, „Тамара“, „Казашка люлчена пѣсень“, „Пророкъ“, „Завещание“ и др. Съвършенъ е преводътъ на „Дубовий листокъ оторвалъ“. Тукъ първообразъ и оригиналъ се покриватъ напълно. Повече едва ли може да се желае. Й. Ковачевъ би могълъ да избъгне употребата на думи и съкращения (салъ, вечъ и др.), извърлени изъ съвременния ни стихъ и нъколко лошо сглобени стихове, главно въ „Даровете на Терекъ“: „въ споръ гласътъ ми въкъ гърми“, „но на сложенъ бръгъ полегналъ“, „тъмнобледи сж плещите, а коситъ влатенъ купъ“, „оседла той конъ назовенъ“, „млъкна тазъ рѣка сърдита, сякашъ снѣгъ за мигъ се сви“...

Най-издържаните преводи отъ „Пъсни и поеми“ и „Избрани стихотворения“ ще влѣзатъ навѣрно и въ бъдещето пълно българско академично издание на Лермонтовите съчинения.

Атанасъ Смирновъ

скица отъ Злати Поповъ

въ гр. Дръново на 18 августъ 1877 година. Учителствува десетина години въ родния си край, където започва пламенна обществена и писателска дейностъ. Въ 1905 год. учителскиятъ съюзъ го избира за редакторъ на съюзния вестникъ „Съзнание“. Пристигналъ въ София, той започва да сътрудничи редовно на списанията „Учителъ“, „Общо дѣло“, „Демократическа прегледъ“ и „Българска сбирка“, а заедно съ Антонъ Страшимировъ редактира сп. „Наблюдателъ“. Презъ 1911—12 год. издава два тома разкази. Участвува като простъ редникъ въ Балканската и Европейската войни. Тукъ, на бойната линия, той написва нови два тома отъ разкази, повестта „Български учители“, романа „Человѣкътъ Андрей“, драмата „Блудниятъ синъ“. Оставилъ е недовършени още нъколко трудове. Стефанъ Руневски умира на 24 януарий 1919 година.

Малка войнишка библиотека, която излиза презъ годините на Европейската война, помѣства на първо мѣсто разказите на Руневски. Непосредствено следъ войната името му се мърка по страниците на ученическите христоматии. Издава се следсмъртно сборникъ отъ разкази „Нашенци“. И това е невѣмъ последниятъ изразъ на почитъ къмъ па-

ПО СИНУРА

НОВОТО

Поколънията се мѣнятъ. Новото замѣства старото. И рѣдкостъ е старото да не се противи при тая биологично-социална необходимостъ. Така е и въ изкуството. Кога по-болезнено и порѣзко, кога по-естествено и незабелязано се смѣнятъ школи и направления — новото замѣства старото. И въ зависимостъ отъ това колко заостренъ е и нагледъ вѣчна е „старата“ и колко е смѣла, безогледна и промѣняща основно живота и схващанията за цѣли поколъния е „новата“, — се развихря ожесточено борбата. И въ края на краищата, може би и следъ 50—100 години новото побеждава. Интересно е, че „дребните“ хора на изкуството никога не сж на страната на новото. Тѣ не могатъ да бждатъ тамъ. Тѣ сж свикнали съ „традиционното, здравото“ (?) и ги плаши мисълта, че могатъ да рискуватъ спокойствието си. Тѣ не могатъ да вървятъ по нови пътища, а още повече да търсятъ и да създаватъ такива. Но затова пакъ тѣ винаги си оставатъ „поетчета“. И ако има между тѣхъ значителни таланти, тѣ черпятъ влѣхновение отъ извора на новото на своето поколѣние.

Затова сега новото е така странно въ очите на „дребните“ и въ очите на посредствения читателъ, който утре при победата на новото, обаче, въторжено ще ржкопльска.

Истинските таланти ще създадатъ и ще се борятъ за новото. И безспорно ще победятъ. Може би утре, може би следъ 50 години. Защото такъвъ е законътъ на изкуството. Иначе би трѣбвало човѣчеството още да е въ каменния периодъ. Или изкуството да е глупавитъ лигавение на съзновъковния романтизъмъ. А както виждате не е.

А х и л ъ

метъта на писателя. Критиката го забравя съвсемъ. Въ литературните издания нѣма нито редъ за единъ отъ най-даровитите представители на българския реализъмъ. Защото Руневски е не само изобразител на дребните чиновнически съществування, както бележи една литературна енциклопедия. Като се изключатъ работите, съ които се плаща данъ на модни за времето си школи, въ творчеството на Руневски преобладава основниятъ стремежъ къмъ пълно и честно изобразяване на действителността. Неговите битови разкази могатъ да дадатъ и днесъ добъръ урокъ на любителите на превзетия битовъ примитивизъмъ, съ кехъ следва на 5 стр.

ци и паразити на обществото. Той творѣше, тѣ ядѣха; всички до единъ бездѣлници, но безъ дървостъта на Бучакова, която единичка крепѣше душата му.

Понеже за тази негова смѣлостъ нѣмаше прегради и удари, той почна да я натрапва всѣкому, който додѣше въ съприкосновение съ него. За дребни поводи вдигаше скандали, посѣгаше да бие, готовъ да офейка, ако отъ нѣкъде не дохождаше ограничение; привичката се обръщаше въ страсть. И кой знае до какви размѣри щѣше да стигне отпуснатата дървостъ, кой знае въ какви форми би се излѣла подигравката съ човѣшката наивностъ и какви явления не биха се случили въ животещи на, ако една случайностъ не сви юздата на тази тъмна страсть.

Въ две думи то стана тъй. Единъ нищо и никакъвъ еснафинъ, като търговецъ, но добродушенъ и честенъ българинъ, подмаменъ отъ лесните печалби, които партиятъ устройватъ на партията си, чрезъ доставките на държавата, взе че хвърли всичкото си състояние въ едно предприятие, което трѣбваше да се извърши въ страшните дни на войната. Успѣше ли — той отиваше далечъ вече напредъ въ борбата на наполеонитѣ; пропаднѣше ли обаче сдѣлката, отиваше и той като човѣкъ по нея.

Както щѣше и да се случи, работата се затегна още въ началото. Разрешения за вносъ, за пре-

возъ, за проданъ идѣха едно следъ друго. Едно ако наредѣше, явяваше се друго. Времето течеше и той чувствуваше, какъ потъва, не въ водовъртежъ, а въ лекия и прохладенъ софийски въздухъ — докато веднажъ, следъ като бѣ навпилъ литъръ ракия, безъ да разреши дилемата за вноса на нѣкаква стока, ужъ не изпатена, и за което ужъ никой не пречѣше — единъ отъ приятелите му го потупа по рамото и каза свойски:

— А бе, бай Илия, защо се разсипвашъ! Иди при Бучакова и си стори миръ на главата.

Този бай Илия, съ сухо, ржбато, неохранено лице, съ приятенъ инѣкъ погледъ, но мургава кожа и груба прошарена брада, отиде при Бучакова.

Изкуствено нагласенъ, да изглежда като внушителенъ, невшителниятъ инѣкъ Бучаковъ се направи на такъвъ и, както лежеше на едно голѣмо канапе, изви само глава и каза:

— Бива, ще ви се нареди работата.

При този отговоръ на бай Илия не остана нищо друго, освенъ да извади пригответитѣ петъ банкноти по двадесетъ лева и да ги подаде Бучакову, който очакваше това, макаръ да ровѣше нѣкакви книги. Като видѣ треперящата ржка на бай Илия и разперените петъ банкноти, Бучаковъ се изсми презъ носъ и заговори твърде сериозно:

— Господинъ Първановъ и ний

разбираме отъ търговия: стоката, която вкарвате, струва 15 хиляди лева, а ще вземете шестдесетъ, ако я вкарате за единъ месецъ отгоре...

Бай Илия измъкна отъ нѣкой джебъ още една банкнота отъ сто лева и я тури при другите, усѣщайки, какъ изтреснява отъ ракията, но какъ душата му почва да се опива отъ нѣщо друго и да му се замъглява.

Дали бѣха говорили още нѣщо, и колко време се бѣше минало, търговецътъ не знаеше, но той усѣти по едно време, че тънкитѣ пръсти на Бучакова стискатъ ведно съ шепата му и банкнотите и ги тикатъ къмъ джеба му, чувайки го да говори насмѣшливо:

— Дръжте си тѣзи двесте лева, господинъ Първановъ, защото ще ви трѣбватъ за стражарите при митницата.

— Добре, колко искате? — промълви търговецътъ, чувствувайки какъ почна нѣщо да го души.

— Ние ли? — рече Бучаковъ съ единъ страненъ тонъ, какъвто главатарътъ на шайката издава, когато предлага откупъ за заловения въ друма пжтникъ.

— Само съ три хиляди лева можемъ да се заинтересоваме отъ вашата частна работа.

Бай Илия, който сякашъ бѣше забравилъ вече своята частна работа, а мислѣше, че нѣкой му иска и той наложително трѣбва да даде три хиляди, когато нѣмаше освенъ нѣколко стотинѣ лева у

себе си, запита:

— А защо ми ги искате?

Бучаковъ се изсми вънѣсто да отговори.

Тогава за мигъ предъ бай Илия се разтвориха вратите на всички тѣзи канцеларии, изъ които бѣ тичалъ цѣли две седмици, безъ да може да добие разрешение за стоката си; видѣ всичките онѣзи книжници, насѣдали по столове, съ заврѣни носове изъ разни тефтери, нѣкои вдървени, други вкаменени, потънали въ една пустинна глухота, която само жеста на стоящия предъ него човѣкъ можеше да разпрѣсне.

И необяснимо какъ, неподчинявайки се сякашъ на мисълта и волята му, дѣсната му ржка се стрелна като ястребъ и впи въ шията на Бучакова, който скочи за мигъ отъ канапето, но пакъ падна, защото, отъ скачането прѣститѣ на еснафина се впиха още по-дълбоко.

Мжчно бѣше да вика, затова почна да си люшка краката и да маха съ ржце, въртейки отчаяно изблещените си очи подъ яростния погледъ на търговеца. И въ отчаяната борба за животъ Бучаковъ неволно тупна бай Илия по лицето. Тогава той го сграби съ другата ржка, издигна го и го тръшна въ канапето, бдѣщъ като пантера надъ него.

— Какво правите, господинъ Първановъ? — извика съ задавенъ гласъ Бучаковъ, усѣщайки нужда да се излегне навадъ отъ умора.

Разбралъ сякашъ по инстинктъ, че нѣкаква зла сила бѣше надвигана, търговецътъ се отмѣсти и отговори сжщо зададено:

— Като нѣмамъ тѣзи три хиляди лева, които кой знае защо ми ги искате, ето какъ цѣхъ да ви платя...

Всѣкога гордъ, и надмененъ, и въ щастие, и въ злополука, и предъ малки, и предъ голѣми, Бучаковъ сега се почувствува надвигатъ, смиренъ и признателенъ. И, следейки плахо треперящия още търговецъ, каза съ мекъ тонъ:

— Излишно бѣше това отъ ваша страна. Успокойте се и оставете и менъ да си почина.

— А работата ми?

— Още днесъ ще се нареди.

— Добре.

Бай Илия турна банкнотите въ джебъ, изгледа бледния Бучаковъ, отпусналъ глава като боленъ върху широката гръбъ на канапето и си излѣзе. Чакъ когато вратата се затвори, Бучаковъ стана, усѣщайки колко тежко е станало тѣлото му за неговите крака, и въ сжщото време нѣщо му застуденъ отзадъ. Неволю хвърли погледъ върху канапето и видѣ, че бѣше направилъ това, което е вършилъ нѣкога въ политѣ на майка си...

Близките му рѣдко го виждаха нѣколко дни, после забелязаха въ малко нѣкаква промѣна, която обаче пакъ изчезна и той доби отново своя смѣлъ и решителенъ видъ.

Стефанъ Руневски

СТИХОТВОРЕНИЯ

ПРОЗОРЕЦЪ И ЕКРАНЪ

Когато вперимъ погледъ къмъ прозорците,
ний виждаме въ стъклата какъ тече
животътъ вънъ, безъ гримъ и безъ декори,
и слушаме моторната му речъ.

Той шеметно танцува предъ очите ни,
като екранъ забавно разноликъ.
Героитъ му действатъ убедително.
мѣнятъ му се картините за мигъ.

Наистина, на киното — екранътъ —
прозорецъ е за нашите очи,
но въ неговата рамка тъй пространна,
фалшивъ животъ протича и звучи.

И ний, едва дочакали да свѣтнатъ
въ салона лампитъ, почти бѣгомъ
напущаме съ души отъ гнетъ обзети
прозорецътъ фалшивъ на този домъ.

И бързаеме навънъ да се прелѣемъ
къмъ живия потокъ засушенъ
и пакъ съсъ оня свѣтъ да заживѣемъ —
въ прозорците ни вѣчно отразенъ.

Любомиръ Дойчевъ

БРЪГЪ

Нима ти сънъ си, мой прекрасенъ бръгъ,
не ме ли чакашъ тамъ сега, любима?
Не се ли гонятъ пакъ вълните въ бръгъ,
но де е радостта, която нѣма име?

Днесъ тукъ, на тоя слънчевъ, морски бръгъ
срѣдъ трѣсци гранати се разбиватъ,
хе тамъ лежи трупътъ на младъ човѣкъ,
вълните морски леко го обливатъ.

Кжде сж устните, посрѣдъ нощта,
въ която радиото трели лѣе?
Минавамъ тукъ, ботушитъ ехтятъ,
но нищо въ моето сърдце не пѣе.

Като на сънъ другаритъ вървятъ,
бойтъ започва пакъ така ужасенъ
и залповетъ — само тѣ ехтятъ
надъ тебе — слънчевъ бръгъ прекрасенъ.

О, зная, че войната ще запре
и тихи дни крилата ще разперятъ
и двама влюбени при туй море,
пакъ устните си топли ще намѣрятъ...

При тоя слънчевъ и чаровенъ бръгъ
отъ миналото ще долитнатъ дните
и само вѣтрътъ немирень, лекъ
понтѣкога ще стене срѣдъ вълните...

Симеонъ Мариновъ

АНТЕНИ

Въ студеното антенитъ звѣнтятъ.
Надъ тѣхъ небето низко е надвиснало.
И азъ не спя, и тѣ не ще заспятъ,
замажани отъ новини и мисли.

Ще стрелятъ въвъ небето електронитъ
и ще умѣрватъ жицитъ антени.
Ще чуя азъ човѣшкия имъ стоиъ
и болно ще ми стане мене.

Ще плувна въ саксофонена мъгла...
На негърката въ ритѣма отсѣченъ,
ще се люлѣятъ трѣпнитъ бедра.
Нима това си ти, човѣчество?

Като че ли въ тропическия пекъ
подъ този тежкъ куполъ на небето,
се ражда черниятъ човѣкъ
за екзотиченъ декоръ въ кабаретата.

То сякашъ, че животътъ ни тече
спокойно, като Дунавъ въ равнината.
Развѣй си черния перчемъ
и се надбѣгвай съ пролѣтния вѣтеръ...

Но слушай какъ въ студеното звѣнтятъ
презъ тази нощъ антенитъ отчетливо.
И азъ не спя, и тѣ не ще заспятъ,
и ти не ще заспишъ човѣчество.

Никола Йонковъ

ПРИЯТЕЛЪ

Въ тоя триста хиляденъ градъ
ти можеше да идешъ при другъ,
но като въ позната игра,
ти отново пристигна тукъ,
въ тая кръчма неизвестна,
и съ тъй сигурни крачки къмъ жгѣла,
дето азъ четѣхъ вестникъ,
предъ масата точно до стѣлбата.

Наоколо — компании. Глъчъ.
Каруцари. Хамали. Вмигъ
азъ чухъ изпълненъ съ злъчъ,

изпълненъ съ болка викъ:
— Ще пия! И стана пакъ тихо,
съ познатото кръчено бръмчение.
Ний двама по чашка изпихме,
съ доста вода — за настроение.

И си спомнихме цѣлия животъ,
толкова години общъ стремежъ:
ти споменавашъ тоя народъ,
и започвашъ, и не можешъ да спрешъ,
и азъ ти казвамъ: — Така е!
и безъ логика, действително
те прекъсвамъ: — Бихъ искалъ да зная
нѣщо за нашитъ вдъхновителки...

Броимъ ги на прѣсти. Една
(тя вървѣше нѣкога съ менъ)
се изгуби въ чужда страна,
съ погледъ въ изкуството устремъ.
И ти съ болка си спомняшъ друга,
ахъ, какъ весело тя ни свирѣше —
но е отдавна съпруга
на единъ търговецъ за сирене.

Помнишъ ли нѣжната Рутъ?
Емилия съ погледа строгъ?
Соня безъ много трудъ,
си хвана единъ носорогъ.
И се смѣемъ, че ний все още,
въпрѣки товара на грижитъ,
помнимъ бохемскитъ нощи
и на чашка се виждаме.

Дали ще бжда поетъ,
дали ще бждешъ — не знаемъ,
но за нищо и за напредъ.
тоя животъ не ще отдамъ...
Стана осемъ. Мина часътъ ни.
Тръгнахме. Шумъ край маситъ.
Въ две посоки — въ мъглата плътна
всѣки своитъ грижи понася...

Ангелъ Тодоровъ

ПОЕТЪ

Не слетѣхъ отъ небето срѣдъ тоя народъ,
а израстнахъ изъ него и съ него съмъ гордъ.

И сждбата ни днеска е — обща сждба...
И борбата за хлѣбъ е на всички борба.

Ако азъ съмъ поетъ, ти пъкъ работишъ съ чукъ
и не виждамъ надменната разлика тукъ.

Но ще кажешъ, че билъ съмъ поетъ съсъ талантъ,
та какво е талантътъ при твоята дланъ?

Азъ не казвамъ: въ живота поетътъ е пръвъ,
а повтарямъ — потрѣбна е пламенна кръвъ.

И повѣрвай — не бива да бждемъ деца,
а мже съ набуяли за подвигъ сърдца.

Азъ: поетъ. Ти: работникъ. Ти: селянинъ. — Да.
Ето живата сила сплотена въ труда.

Ето моята вѣра и моя народъ, —
ето нашиятъ устремъ къмъ вѣченъ възходъ.

Този устремъ въ сърдцата гори като макъ,
като слънцето грѣе надъ цѣла земя.

Крумъ Вълковъ

СТИХОВЕ ЗА ГЕРОИЗЪМА

Нека вие деветата симфония!
Тжпанитъ нека биятъ!
Нека разправя барманътъ
на джентлеменитъ: пийте!

Момичетата нека обичатъ!
Нека раснатъ децата красиви!
Нека за обща наслада
И метро пулсира!

Обаче, какво е живота
безъ човѣци — герои?
Глупостта до где би тежала
и старото — съ краката нагоре?

Ако сте днеска щастливи,
а утре — трижди,
героизма се е борилъ
и смѣло прииждакъ.

Героизмъ — горда дума.
Герои — около насъ сж.
И нашата велика епоха
въ героизмъ се ражда.

Сега нека изпѣя
съ гласъ подобенъ на кръсъкъ,
нѣколко стихове груби,
пълни съ любовъ и омраза.

Всѣки редъ ще е възхвала
за героизмъ огроменъ и близкъ.
Всѣки редъ ще кръщава
нови героични редици.

ЗА МРАВКИТЪ

Вие знаете старата история
за ония героични мравки,
които въ джунглитъ тъмни
на човѣцитъ примѣръ даватъ.

Тѣ пжтватъ съ милиони по пжта
на своето щастие ново,
и когато до пропасть дойдатъ
първитъ хиляди — долу,

Героично живота жертватъ,
хиляди запълватъ трапа.

Героични мравки, простете,
позволете ми да зная.
Такива човѣци — герои
съ милиони познавамъ.

Виждамъ ги: смѣли и дрѣзки,
съ бликнала вѣра,
Мрътъ отъ стотици години
за своитъ другари.

И хиляди утре
ще отидатъ съ усмивка въ трапа.
Тѣ не искатъ признателностъ
нико глупаво: браво.

Ето това е героизмъ.
Нѣщо повече даже.
Ти утре ще минешъ
върху тѣхнитъ маси.

И когато достигнешъ
съ потока миллионенъ мечтата,
новото хубаво слънце
ще грѣе отъ тѣхния блѣсъкъ.

Ще грѣе отъ тѣхната вѣра,
отъ тѣхнитъ стиснати зѣби.
Отъ тѣхната любовъ и омраза
времето свѣтло ще бжде...

Обещахъ тая пѣсенъ
да бжде за героизмъ
най-огроменъ и пръвъ на пла-
нетата.

— Не е истина.

Изпѣхъ героична поема
за свръхгероизмъ.
Има ли нѣщо огромно,
достойно за нейното име?

ЗА ВОЙНИКЪТЪ — ГЕРОИ

Той бѣ убитъ.
Прострелянъ въ тила.
Въ ржката държеше бухалка.
И толкова бѣ подълъ и дребенъ
деня

и земята за него тъй-малка.

Извадихъ книгата му.

— Момиче съ очи,
ясни и опиващо сини,
въ надраскано набързо писмо,
по което кръвта
бѣ истиннала.

„Глупави сж тия прощални писма,
шаблонни, трогателни, смѣли.
Но когато очаквахъ да тръгнемъ
въ нощта,
за такова и азъ сили си намѣрихъ.

Сега отивамъ за родния край,
да запала съ динамитъ свободата
на братята, чакащи трѣпни въ
нощта

да притисна съ надежда лицата.

Врага ще ме чака.
Едва ли следъ туй,
любима,
назадъ ще се върна.
И майко,
смѣлия, чаканъ синъ
надъ селото нѣвга ще зърнешъ,
отсамъ и отатѣкъ
ще свие печаль
сърдцата ви.
Знамъ —

но простете.
Азъ трѣпно-тревоженъ
години живѣхъ
за момента,

когато ще слѣземъ.

Това е сждба.
Азъ съмъ борецъ.
А борцитъ да умиратъ живѣятъ.
Не ме спомняйте съ плачъ, —
въ години добри
за нашия подвигъ пѣйте.

Нѣмамъ какво
друго за васъ
любими

следъ смъртта да оставя.

Но нашата родина,
моя народъ,
нѣма да ви забравя.

Любима,
сина кога се роди
крѣсти го на мое име.
Дано е щастливъ,
да живѣе въвъ дни
на творчески сили.

Друго какво?
Азъ съмъ войникъ.
Повече не зная.
Виждамъ отпреде си
бжднитъ дни,
а това е мечтата,
безкрайната.

Довиждаме.

Не!
Да не бжде съ лъжа.
Нека ви кажа:
сбогомъ“.

ЗА БОРЕЦЪТЪ — ПОЕТЪ

Азъ съмъ младъ,
възторженъ и смѣлъ.
Не видѣхъ радостта
и ето

на днитъ бойни
валяка голѣмъ
ми тикна въ ржце
пистолета.

Въ живота съмъ влюбенъ,
смъртта

ще посрещна,
героично и просто,
съ миллионитъ ти [синове,
хайдущка родино моя.

И

може би
младъ ще умра...
Но това е съсъ радостъ
прието.

Ще пѣятъ
въ щастливитъ хубави дни
за нашия подвигъ сърдцата.

Има още
много теми такива.
Героизма е

около насъ.
И пилота, който
високо извиа,
и миньора
въ земнитъ недра.

Но за сега ще сложа
перето.

Ще завърша
съ следнитъ стихове:
(Вие ги спомняйте пакъ)
— Героизма
въ хода на времето
смѣло сломява
смъртния мракъ.

Героитъ —
сияятъ високо,
сжпъ залогъ
за бждния день.
— — —
Да живѣешъ гордо е хубаво,
трижди —
героично да умрешъ.

Божидаръ Божиловъ

ЖЕНАТА ВЪ ЛИТЕРАТУРАТА

Успехът или неуспехът, величието или падението на мъжа, въ много случаи, се движат от жената. Известно е, че жени, които живеят изключително литературен живот, сж създали ред трагедии въ живота на мнозина писатели и въ собствената си душа, та и първитъ и вторитъ сж станали жертва на литературата. И въ подобни случаи, такива поетични женски души, наистина, създаватъ истински битъ, способен да живее като легенда въ поколенията, но въ творитъ на писателитъ, жената още не е създадена като творческа литературна личностъ.

Случаятъ съ Сафо е, може би, единствения въ историята на литературата, ако се приеме, че нейната трагедия е въ по-голямата си частъ правдоподобна, а не една поетическа абстракция.

Така и въ най-хубавиятъ романъ на Якобсена „Нилсъ Луне“, Бартолина, героинята е мечтателна натура. Тя изгаря въ блънове за бъдещето по чисто поетически и художественъ начинъ. Но нѣма сили да разгърне поетическитъ си склонности. Бартолина познава цената на поезията, знае, че тя е особенъ животъ, пълнен съ вълнения, преживявания и една рѣдка прелестъ. Стиховетъ я опияняватъ. Тя диша аромата на всѣка прочетена рима. И вмѣсто да се отдаде чрезъ дѣло на живия животъ, тя предпочита да глѣхне въ самотностъ съ книга въ рѣжа. Само въ това тя намира красота и смисълъ.

Все пакъ, тази жена на блънове е една целна натура. Нейниятъ животъ е толкова тихъ, че не поража никакви дълбоки вълнения, не вика, не протестира въ осамотеното си страдание, а незабелязано се изгубва.

Виктория, въ едноименния романъ на Кнутъ Хамсунъ, нѣма поетическата душа на Бартолина, но затова пъкъ тя е въ постоянно съприкосновение съ поетическото дѣло на Йоханеса. Устройва му литературенъ сюрпризъ. Подготвя тостъ за него. Оскърбява го денника си лакъ за него. На смъртно легло пише му любовно писмо. Умира за него.

Въ художествената литература, може би, нѣма друга тъй уни-

Противъ творческото отпущане

Подъ влиянието на обективнитъ материални и политически условия, а така сжщо и вследствие на нѣкои субективни особености, у мнозина литературни работници се е оформила една философийка, споредъ която днешното време принуждава писателя „да свие знамето за по-благоприятни времена“.

Тая философийка, ясно е, не схваща поезията като обществена сила, която е длъжна да отстоява конкретни цели. Тя не схваща писателя като гражданинъ—борецъ и активенъ патриотъ. Тя предлага едно чисто съзерцателно отношение къмъ живота и свежда ролята на писателя до простото писане.

Безспорно, днешното време е пробенъ камъкъ за моралната устойчивостъ, нравствената голѣмина и общественния идеализъмъ на писателя. Писателитъ съ злокачествено-интелигентска природа ще загубятъ равновесие срѣдъ буритъ на времето, защото тѣ нѣматъ здрава опора въ народа. Истински писатели ще останатъ ония, които ще изразятъ непосредстве-

но, искрено и честно сжщинскитъ народни настроения. Не ще и дума, че това ще имъ наложи дейно участие въ общественото съживление. Тия истински писатели трѣбва да изразятъ значителни идеи, съ конкретенъ и актуаленъ смисълъ, и чрезъ тѣхъ да помогнатъ за измѣнението и усъвършенствуването на живота. Формитъ, удобната художествена дреха на тия идеи трѣбва да бжде намѣрена — и това е наистина голѣмата мжнотия, съ която трѣбва да се справятъ писателитъ съ цената на най-големъ творчески търсения и усилия.

Днешното време се отличава съ своя героиченъ замахъ — и това открива нуждата отъ поезия, която вдъхновява за общественъ подвигъ. Вдъхновението за такава поезия не идва въ ония сърдца, които нѣматъ мѣсто за любовъ, истинска и безкрайна любовъ къмъ народа. Сърдца, които може би се разиватъ между тая любовъ и своя високопретенциозенъ и долнопробенъ индивидуализъмъ, който е убилъ готовно-

стъта за върховна лична жертва предъ щастието на народа. Такива писатели ще бждатъ пометени отъ нашето сурово и велико време.

Творческото отпущане е тежко и жестоко престѣпление къмъ народа. То е знакъ на нравствена нищожностъ и морална малоценностъ.

Да се търсятъ формитъ за творческа проява — ето едно изпитание за работоспособността, усърдието и гражданското съзнание на писателя, предъ което изпитание се огъватъ мързеливитъ, безволеви и слабохарактерни писатели. Ако не се огънатъ, тѣ трѣбватъ по пътя на писателското prostituiране.

Обществена активностъ, живо и непосредствено срастване съ живота на народа, работа за търсене и намиране на формитъ за творческа проява, упорита работа и упорито търсене — ето единичката рецепта, ето единичкия достоенъ пътъ за мажестивния писателъ.

Д. Спасовъ

подъ името на писателъ. Да у насъ като писателъ отъ баба Тонка и стигнемъ до въвеждатъ на хайдушкитъ чети, тѣ всички се бориха наравно съ мъжа за свободата на българския народъ. Въ възрожденската епоха българската жена записва съ собствената си кръвъ чутовни подвизи и достойни за следване дѣла.

Не безпричинно жената е отбѣгната въ романа отъ писателитъ като писателка и обратно, съ основание, че тя е най-любимата тема въ социалната белетристика: тя се бори да разреши социални и етични проблеми. Наистина колкото сж поставяни въ романа за разрешението на социални и етични проблеми, винаги основата е била жената. Анна Каренина, Катюша (Възкресение) и т. н. сж жени, които даватъ основата за изграждане на най-гениалнитъ социални романи, както въ свѣтовната литература, така и у нашата. Достиганията на писателитъ Ив. Вазовъ (Казларска царица), П.К. Яворовъ (Когато гръмъ удари), Ст.

Чилингировъ (Рибена костъ) и др. ни убеждаватъ въ това.

Въ заключение може да се каже, въпрѣки поетическитъ склонности и богатия поетически даръ да сж нѣщо спонтанно и силно въ жената, все пакъ тѣ сж единъ вториченъ елементъ въ нейното предназначение и не я рисуватъ като целна и завършена фигура, обаче въ стремежа си къмъ нравствено и социално еманципиране, жената има редъ преимущества предъ мъжа, едно отъ които е литературното творчество.

Отрицанието не е абсолютно. То има своитъ изключения. Въ белетристиката имаме рѣдкото изключително дарование — Селма Лагерльофъ, следватъ Жоржъ Сандъ, Пърлъ Бъкъ и др., въ поезията — Анна Ахматова, Анна Ритеръ, Ада Негри, следвани отъ нашитъ поетеси Елисавета Багряна, Мария Грубешлиева, Магда Петканова и др. като стигнемъ до младата и даровита Паулина Станчева. Тѣ всички сж гордостъ на своитъ народи и за свѣтовната литература.

Истинската жена — съ широка поетична душа и сърдце, което е способно да се вълнува, да емоционари, да преживява — ще се роди само като синтезъ на двата нейни дара — общественитъ и поетическиятъ.

Димитър Добревъ

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ
енапълно безпристрастенъ,
независимъ вестникъ за ли-
тература, изкуство, наука
и общественъ животъ.

Речникъ на чужди думи

търсете въ всички книжарници

Инигоиздателство

„ОТЕЦЪ ПАИСИЙ“ — Пловдивъ

чек. с-ка № 591

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ
е вестникътъ на будната
интелигенция.

Платете си абонамента.

Запишете поне единъ
новъ абонатъ.

КРИТИКА

Близко и далече,
стихотворения отъ
Ал. Муратовъ

Александъръ Муратовъ е отъ тия млади поети, които работятъ упорито и не правятъ усилия за налагане на своето име. И тъкмо затова, неговата стихосбирка, излъзла подъ надсловъ „Близко и далече“, въпрѣки достоинства си, мина почти неотбелязана.

Малка на глѣдъ, но съ широкъ тематиченъ обхватъ, стихосбирката на Ал. Муратовъ носи явни указания за рѣдка упоритостъ. Струва ми се, че тъкмо въ съчетанието на налични художествени възможности съ последователни усилия за идейни и формални достижения, трѣбва да се открие основното предимство на Муратовата лирика.

Като поетъ на здравето съзерцание, Муратовъ почти въ цѣлата си стихосбирка показва своята наблюдателностъ и вѣрно изживѣно чувство. Безъ увисващи въ въздуха гръмъки лирични излияния, неговиятъ стихъ привлича съ чувство и виждане. Не бойността на отдѣлната фраза, а чистиятъ, непринуденъ избликъ на много чувство, което завладѣва, но безъ да убеждава. И отъ тукъ произтича простотата на изразъ и чувство:

Надъ селото кладатъ кладня,
отъ мъжа нѣкой тамъ запѣва,
да дойде краятъ на деня,
а другиятъ да не изгърва.

Въ стиховетъ на Муратовъ нѣма търсени съ мъжа образи. Той постига образностъ на стиха, където е насочено самотно авторово виждане и рѣдка художественостъ. И колкото искренъ да е въ изблика на своето вдъхновение, колкото и непосредствени да сж въприпятитъ му, у Муратовъ все още липсва оная черноземна лирична сила, която увлича погледа и грабва сърдцето. И докато въ възсъздаването на това, което засѣга прѣко автора, има много простота на изразъ и чувство, обаче не така силенъ, непосреденъ е Муратовъ въ изразяване на прѣкиятъ си дългъ къмъ обществената борба. Въпрѣки явниятъ стремежъ за прокарване ярка идейностъ, въпрѣки искреното съчувствие къмъ живота на беднитъ селяни около Витъ, Муратовъ все още е безсиленъ да въплоти смѣлата готовностъ за борба въ една борческа изразителностъ. Колкото и бойко да звучатъ отдѣлни стихове като:

Азъ вода съ неправдитъ често
неравенъ и ботевски бой.
Знай, всѣки тукъ имамъ си мѣсто
и пътя ти — той е и мой!

Взета въ своята цѣлостъ, лириката на Муратовъ не може да сгрѣе напълно, не може да възпламени жаждата за подвигъ. Дори и при вида на оная героична борба въ родината на Корнейлъ, Муратовъ не отива по далечъ отъ една чиста литературностъ.

При наличността на вѣренъ свѣтогледъ и явни художествени

възможности, наредъ съ конкретни формални изисквания за ненарушено следване на ритѣма и отгърсване стиха отъ дразнеща литературностъ, Ал. Муратовъ трѣбва да отстрани всичко онова, което прѣчи на лириката му да добие завършена изразителностъ. А тая изразителностъ, която далечъ не означава гола плакатностъ е крайно необходима особено днесъ.

Извънъ времето,
лирична поема отъ
Б. Божиловъ

Макаръ и само опитъ, макаръ и само „игра на думи“, „Извънъ времето“ носи нѣщо ново. И то въ самия сюжетъ. Божиловъ Божиловъ е излъзълъ отъ рамкитъ на едно клиширано съдържание и отправя взоръ къмъ твърде характерно явление на динамичната наша действителностъ. Помжчилъ се е да предаде художествено известни стимули въ стремежа къмъ реализиране на научната целъ.

Но още тука трѣбва да признаемъ, че макаръ да разчупа кръга на шаблонно възсъздаване, авторътъ на „Извънъ времето“ ни е далъ по-скоро игра на думи. Той не може да получи цѣлостно оправдание за издаването на поемата въ вида на тая разработка. Колкото и опростена да е задачата, която той си е поставилъ, се засѣга единъ жизненъ проблемъ, който не може да бжде обхванатъ въ твърде ограниченитъ рамки на

една лирична поема. И все пакъ, макаръ и само фрагментъ, „Извънъ времето“ носи новото на единъ оригиналенъ опитъ. Авторътъ се домогва до известни правилни отношения къмъ проблема на съвременната наука. А общиятъ идеенъ погледъ е очертанъ въ вѣрни линии:

Но защо?
Какви сме ний?
Смисленъ ли ни е живота.
Нито любимъ,
нито мремъ,
нито блѣскаме
въ борбата.

Наличността на художествени и формални достижения въ „Извънъ времето“ е явна. Божиловъ върви смѣло напредъ. Навредъ напиратъ неговата лирична сила: смѣла и развихрена. На нѣкой мѣста въ поемата е достигнатъ рѣдъкъ драматизъмъ. Пролитава, сжщо така, майсторството на композицията.

Смѣло може да се каже, че Б. Божиловъ е поетъ съ открити перспективи въ своя творчески пътъ. И което е твърде важно, тай не се затваря въ усамотенъ процесъ на безплодно себично творчество, а се стреми да бжде винаги навремененъ.

Тъкмо поради редица безпорни предимства, Б. Божиловъ има неотмененъ дългъ да насочи още по-смѣло усилията си за достигане на по-висока художественостъ на своята лирика. Защото, въпрѣки постигнатата тукъ-тамъ сполучлива художествена образностъ, общо взето лириката му не е обра-

на. А на мѣста сж допуснати образи, които не отговарятъ нито на опредѣлението, нито на ролята на художествения образъ.

Отъ друга страна, колкото и упорито да е прокарана новата стихотворна форма, изпортването на ритѣма, макаръ и на нѣкои само мѣста, не е избѣгнато.

Отъ Б. Божиловъ трѣбва да се иска и по-голяма простота на изрази. Въ „Извънъ времето“ сж допуснати изрази и дори цѣли стихове, които следъ като ги махнемъ, поемата не се измѣня. А това сочи изкуственостъ на творческия процесъ. Всичко трѣбва да бжде обгорено отъ пламъка на дълбоко изживяване. И Божиловъ, който се налага преди всичко, като бойко лирично дарование, не бива да се подава на изкуствено съчинителство. Лириката не може да бжде умозрителна.

Следъ като сме си изградили вѣрни разбирания за ролята на изкуството като общественъ факторъ, налага се да проумѣемъ съ безпоощадна яснота една проста истина: поезията при всички случаи си остава поезия. Тя трѣбва да бжде оригинална, дълбоко индивидуална, сиречъ да отразява съ пълнота идейнитъ и човѣшки вѣждедения.

Къмъ тия основни изисквания на новата ни литература трѣбва да се отправятъ усилията на младитъ наши поети. Тѣхъ трѣбва да постигне следователно и Божиловъ.

Димитър Митревъ

Селма Лагерльоф

Преди две години, на 16 март 1940 г., въ хубавото си, обичано от детство имение Мербака, въ северна Швеция, спрѣ да тупти едно голѣмо сърдце, обичано еднакво и от деца и от възрастни. Бѣ починала на 81 годишна възраст една велика жена, първата лауреатка на Нобеловата премия за литература, Селма Лагерльоф.

Родена въ Мербака на 20 ноември 1853 година, от много заможна и благородна шведска фамилия, Лагерльоф остава до последния си час истинска дъщеря на своята родина, като разнесе името ѝ по целия свят.

Като малко момиченце, тя е била необикновено слаба физически и много болнава, затова е требвало да се ограничат игритѣ ѝ съ другитѣ деца. Но, Селма е била съ много неспокоен дух. И ето, явява се нейната баба, която знае толкова много и хубави приказки, че малката Селма, вече доброволно, остава по цели дни у дома, пленена от чуднитѣ легенди, разкази и фантазии. Точно от тѣзи първи дни и вечери, прекарани въ мечтания, вълнения и вълшебности, по-после, вече великата писателка Селма Лагерльоф пресъздава най-хубавитѣ приказки за деца.

Но, идват тежки за семейството години. То запада постепенно толкова много, че се принуждава даже да продаде своето имение Мербака. Това е било тежък удар за мечтателката Селма, и тя задава, като първа своя цел, да възвърне старото, останало от драждѣи имение. Тогава започва борбата. Тежка, непосилна. Цѣли три години — от 1882 до 1885, тя посещава учебния институт въ Стокхолмъ. Отличила се като крайно интелигентна, и излѣзла въ изпититѣ между първитѣ по успѣхъ, тя бива назначена веднага за учителка и учителства близо 5 години. Презъ това време тя почти не се занимава съ литература.

Когато въ 1890 год. въ Стокхолмъ се обявява голѣмъ конкурсъ за написване на новела, Лагерльоф има единъ довършенъ романъ — „Гюста Берлингъ“. Тя участвува въ конкурса съ единъ откъслекъ отъ него, и за голѣмо очудване, между много прочути тогава писатели и писателки, никому неизвестната Селма Лагерльоф спечелва конкурса по единодушно решение на журито. Отъ тукъ започва нейниятъ въходъ. Получава голѣма парична премия и задгранична стипендия. Следъ това печата веднага романа си „Гюста Берлингъ“ (два пѣти преведанъ у насъ и вдигналъ голѣмъ шумъ), който ѝ донася слава и известност, която скоро прехвърля границитѣ на отечеството ѝ. После издава „Ана Свердъ“, „Невидима връзка“, „Новели“.

Тя е вече велика, ценена, уважавана. Въ 1909 год. Нобеловиятъ комитетъ за литература я избира за лауреатка и ѝ дава съ това най-голѣмото световно отличие. Спечелила голѣмата литературна премия, съкровена мечта на Лагерльоф се изпълня, — тя откупва отново имението Мербака, и до дълбока старостъ не се отдѣля отъ него.

Тукъ, обкръжена отъ споменитѣ за детството, отъ чуднитѣ видения и мечти, породени отъ приказкитѣ на бабата, Селма Лагерльоф се отдава на новѣ,

ВАРНЕНСКИ НАРОДЕНЪ ТЕАТЪРЪ

КОВАРСТВО И ЛЮБОВЪ

Поставянето на трагедията „Коварство и любовъ“ на сцената на Варненския народенъ театъръ е единъ успѣхъ за режисьоръ и артисти. Добре е това връщане назадъ къмъ върховетѣ на драматическото творчество, особено сега, въ времето, което изживяваме, когато духътъ е угнетенъ отъ стихията на момента и търси да си отдѣхне и потъне въ единъ свѣтъ, привидно далеченъ отъ неговия. Поставянето на „Коварство и любовъ“ на нашата сцена е едно културно тържество на най-голѣмия представител на нѣмската класическа трагедия, на голѣмия пѣвецъ на свободата Фридрихъ Шилеръ. И въ „Коварство и любовъ“ основната проблема е свободата и борбата на личността съ всички традиции и условности на срѣдната епохата.

Фердинандъ, синътъ на президента фонъ Валтеръ, съ всичкия пламъкъ и чистота на своята младостъ, се влюбва въ Луиза, дъщеря на стария, благороденъ и честенъ музикантъ Милеръ. Въ тоя домъ на музиката, мечтитѣ и любовта, близо до ангелски чистата и невинна Луиза, Фердинандъ се откъсва отъ суетата, лицемѣрието, подлостта и разврата на дворцовото фалшиво благородство; тукъ неговия духъ се опива отъ насладата на чистата любовъ, която го прави най-честития човѣкъ на свѣта. Предъ тая любовъ застава баща му, фонъ Валтеръ, съ своята власт, подбужданъ отъ подлостта си и жестокъ секретаръ Вурмъ, който също е влюбенъ въ Луиза, и предъ насъ заста-

чуденъ животъ. Създава нѣкаква нова, християнска община, пише, живѣе съвсемъ скромно, лишенъ отъ всѣкакъвъ блѣсъкъ животъ.

Въ 1914 год. шведската академия я провъзгласява за свой членъ, а нѣколко европейски университети я удостояватъ съ титлата „докторъ по литература“. Това, обаче, не може да отдѣли мечтателката Лагерльоф отъ нейното имение, и отъ призванието, което си избрала: освенъ като голѣма писателка, да запази следъ себе си спомена на едно велико, християнско сърдце. И успѣва. Тукъ тя написва „Иерусалимъ“, „Шарлота Льовенскюлдъ“, „Легенди за Христа“, „Святъ животъ“. Пише и романи за деца най-известниятъ отъ които „Чудното пѣтуване на малкия Нилсъ“, е преведенъ на почти всички езици. На български излѣзе скоро новъ преводъ.

До дълбока старостъ, тя не измѣня на любовта си къмъ хората, децата и своята родина, по право, на своятъ роденъ Мербака. Тукъ, на 81 години, склопи очи едно отъ най-великитѣ сърдца, една отъ най-виднитѣ представителки на свѣтовната литература и най-преданната приятелка на децата. И нейната смъртъ преди две години потопи въ дълбокъ трауръ родината ѝ Швеция. Европа бѣ заета съ война. Новината за трагичната кончина се губѣше между голѣмитѣ заглавия въ вестницитѣ за военни и дипломатически ходове.

Днесъ, две години следъ това, ние сме длъжни поне да си спомнимъ за една голѣма писателка и едно велико сърдце, и да ѝ отдадемъ почитта, която ѝ се полага.

Бориславъ Ризовъ

ва несъкрушимиятъ дворецъ моралъ: благородникътъ може да има много любовници, но жена трѣбва да вземе отъ високъ и благороденъ произходъ. Фердинандъ трѣбва да се ожени за леди Милфордъ — скъпо платена метреса, потънала въ развратъ, все още е запазила своето благородство, честолубие и добро сърдце. Тя се отказва отъ тая наложена на сила женитба. Любовта е силна, когато се бори съ насилието, но нейнитѣ криле се пречупватъ, когато бжде изневѣрена. Съ насилие бива изтръгнато писмо отъ Луиза, отъ което да се вижда, че тя изневѣрва, за да бжде освободенъ невинно затворениятъ ѝ баща, което писмо попада въ ръцетѣ на Фердинандъ. Настъпва трагичниятъ край: духътъ е сломенъ, мечтитѣ сж рухнали, крилетѣ на любовта сж пречупени — коварството като мълния разбива сърдцата на влюбенитѣ. Отровата ще тури край на всичкитѣ съмнения. Фердинандъ узнава предъ смъртта си че Луиза е невинна, но връщане нѣма. Тѣлата на влюбенитѣ, вече мъртви, сж притиснати единъ до другъ. Бащата — интригантъ присъствува на тая тиха победа на любовта надъ коварството.

Играта на артиститѣ е затрогваща, като че ли въ класическитѣ творби сърдцето на артиста бива обгорено въ божественъ пламъкъ на изкуството. Всѣки изпълнява съ чувство на любовъ и отговорностъ своята роля.

Въ режисурата на „Коварство и любовъ“ сж дадени сполучливи мизансцени, като по този начинъ се постига динамичностъ и стройна речъ.

Центъръ въ пиесата е Фердинандъ. Стефанъ Караламбовъ е непосреденъ въ изказа на чувството и въренъ въ своя гласъ. И както трѣбваше да бжде, подчертанъ, сдържанъ въ своята сърдечностъ, за да изрази дълбоката, раздираща сърдцето жжа, отчаяние и безнадеждностъ. Лили Бербаева въ ролята на Луиза играе съ една затрогваща искреностъ, топлота и дълбочина въ преживяването. Тя се отдава на любовта съ цѣлата си душевна сила. При срещитѣ си съ Фердинандъ тя е само нѣжностъ и любовъ, (нѣмахме възможностъ да видимъ и Вѣрка Караламбола, за да направимъ сравнителна преценка). Музикантъ Милеръ се играе отъ Господинъ Топаловъ сърдечно и топло. Въ любовта си къмъ Луиза, той ни дава силни преживявания. Добре е очертанъ образа на майката на Луиза отъ Емилия Яворска. Тя дава една загрижена и истинска майка.

Райна Петрова въ ролята на леди Милфордъ не ни дава цѣлостенъ образъ и не може да ни даде убедително силата на жената-метреса и на жената, въ която сж изгаснали човѣшкитѣ добродетели. Р. Петрова е за по-други роли, на примѣръ въ френски комедии, но за роли въ класически пиеси, кждето е нужно умението да се говори ясно и изразно, е невъзможна. Цено Кандовъ въ ролята на президентъ фонъ Валтеръ дава съ разбирание и проникновение образа на злия президентъ. Руси Радевъ въ ролята на Вурмъ ни дава сдържаниятъ, съобразителенъ интригантъ, който прави всичко непростено, за да спечели сърдцето на Луиза. Хофмаршалъ Калбъ на Николай

МИСЛИ ЗА СЦЕНИЧНОТО ИЗКУСТВО

Режисьоръ, актьоръ и публика

Когато става дума за сценичното изкуство, винаги си спомнямъ едно великолепно писмо на безсмъртния френски актьоръ Талма до бележития художникъ Катарие, кждето той откровенно признава: „Азъ живѣя истински само на сцената. Душата ми, упоена отъ безсмъртното вино на изкуството, мощно влияе надъ тѣлото ми. Вънъ отъ нея моя животъ се раздвоява — душата ми търси свѣтлитѣ извори на красотата, а тѣлото ми — тъмнитѣ съблазни на порока“.

Всички велики актьори сж пристъпвали къмъ сцената като жреци къмъ храмъ. Тѣ сж влизали въ нея да свещенодействуватъ, а не да задоволяватъ „капризитѣ“ на зрителя.

Истинскиятъ актьоръ играе не за да се хареса на публиката, а за да изпълни своята духовна мисия на културтрегеръ — да приближи чрезъ изкуството си зрителя къмъ едно по-възвишено разбиране за живота и свѣта.

Не по величината на една роля се опредѣля и величината на актьора. Голѣмитѣ сценични творци и въ най-малкитѣ роли сж блестяли като голѣми сценични въплотители.

Когато актьорътъ е лишенъ отъ божествения огънь на вдъхновениято, каквато и голѣма роля да му бжде възложена, той остава малъкъ въ нея.

Бележитиятъ режисьоръ Станиславски казва: „Великитѣ творци на сцената не играятъ а горятъ. Тѣхната душа е до такава степенъ запалена отъ въплотявания образъ, че тѣ забравятъ, че се намиратъ на сцената. За тѣхъ ролята е като вампиръ, който изсмуква личния имъ животъ“. Отъ тукъ иде въротно и онова велико преживявание на ролята, за което говори Дюмениль: „Когато съмъ на сцената, собственитѣ ми реаленъ животъ започва да ми се струва далеченъ, приличенъ на сънъ. Азъ забелязвамъ съ трепетъ, че гледамъ съ чужди очи и слушамъ съ чужди уши. Чувствавамъ се като инструментъ, на който свири чуждо същество“.

Режисьорътъ е огледалото на единъ театъръ, а репертуарътъ на театъра е огледалото за режисора.

Не е парадоксъ, че успѣхътъ на единъ театъръ не зависи само отъ добритѣ актьори, но и отъ даровития режисьоръ. Последниятъ е, който

Дойчевъ въ нѣкои моменти е пресиленъ. Хофмаршала е страхливецъ и подлецъ, но трѣбва да пази и привидно службата си.

Изяснянето на трагедията „Коварство и любовъ“ отъ Фридрихъ Шилеръ въ Варненския народенъ театъръ е праздникъ за любителитѣ на художественото класическо произведение и добра игра.

Кр. Баевъ

Станете деятели на ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ, да разпространявате вестника, да му печелите нови приятели, да записвате абонаменти, изобозда да правите все-странна пропаганда за дѣлото на ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ — ето една достойна задача за всѣки буденъ интелигентъ.

чрезъ подобрения репертуаръ привлича или отблъсква публиката.

За истинския режисьоръ нѣма лоша театрална публика. Той е винаги въ състояние да събуди нейното желание да посещава театъра и да стане за нея една културна необходимостъ.

Има режисьори, които се стремятъ чрезъ своитѣ постановки да изобразяватъ не живота, а да създаватъ театрални зрелища. Тѣ приличатъ на ония държавници, които мислятъ, че за да се управлява единъ народъ, трѣбва да се творятъ не велики дѣла, а да се приказватъ „велики“ приказки.

Когато режисьорътъ се упои отъ собствената си личностъ и си въобрази, че може да налага всичко на тѣлпата, тази „тѣлпа“ престава да се упоява отъ него и театърътъ започва да пуствѣ.

На едно мѣсто въ своето бележито съчинение „Мисли върху театъра“, голѣмиятъ театраленъ деецъ Южинъ, който е работилъ четиридесетъ години въ областта на сценичното изкуство бележи: „Само надарениятъ съ голѣма театрална култура, тънъкъ художественъ усѣтъ и мѣрка режисьоръ има право да поставя пиеси.“

Има режисьори, които съ своя даръ обогатяватъ сценичното изкуство, а има и такива, които не само го тласкатъ назадъ, но спхватъ и истинския напредѣкъ на много даровити актьори...

Задачата на истинския режисьоръ не се състои само въ това, да създава постановки, но да долава и ритѣма на своето време и въ хармония съ него да подбира своя репертуаръ. Действително, има класически пиеси, които никога не остаряватъ, но безспорно е така също, че и всѣко време търси своя импулсъ. А сцената е вѣчно огледало на живота, кждето зрительтъ винаги търси да вижда собствената си душа.

Всички изкуства сж въ зависимостъ отъ духа на народа. Въ такава зависимостъ е и сценичното изкуство. Надарениятъ режисьоръ чрезъ своето художествено прозрение и вглѣбяване разбира тази висша необходимостъ и поднася на народа онова, за което той е жадувалъ. Така театърътъ се закрепява, става истинска духовна нужда за народа и неговата най-благородна отлика.

Димитъръ Аджемовъ

Забравенъ писателъ

продължение отъ 2 стр.

либаренитѣ пиперки и медни кавали, които сж си поставили сякашъ една единствена целъ: да изопачаватъ действителността. Като гражданинъ Руневски остава въренъ на най-добритѣ обществени тежнения на времето си, безъ да изгуби нито за мигъ мѣрката на даровитъ писателъ-реалистъ и прецизенъ художникъ на словото.

Съвременниятъ читателъ ще обикне Стефанъ Руневски и ще го разбере. Това ще стане следъ като бжде издадено пълно събрание на съчиненията му, печатани и ръкописи, или поне сборникъ отъ избрани творби.

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

Двуседмичният за литература, изкуство, наука и обществен живот

Излиза на 1. и 15. число на всеки месец, освен юлий и август. Годишен абонамент 50 лв. за чужбина 80 лв. Обявления по 5 лв. на кв. см., а в хрониката 10 лв. на ред. На настоятели специални отстъпки. Ръкописи назад не се връщат. Всичко да се изпраща на адрес:

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ, ул. Оборище, 6 — ВАРНА
Отделен брой 2 лева

Поетъ и вдъхновение

Съвсем не съм съгласен с всички ония, които смятат, че поетът не е от този мир, че той е пратеник, слъзалъ всрѣд хората, за да им съобщи Божието откровение.

Емоционалният свѣтъ, който е тъй характерен за поета, е сжщо тъй белегъ на всѣки човѣкъ, но само че у първия той е несравнено по-силен, богат и изтънен.

Разлика между чувствата на поета и обикновения човѣкъ е само качествена. Поетът е надарен с по-голяма възприемчивост, чувствителност и фантазия от срдѣния типъ човѣкъ, но това съвсем не ни дава право да го считаме едва ли не за божество.

Поетът въ най-добрия случай е единъ по-висшъ типъ човѣкъ и нищо повече.

Отъ друга страна, обаче, за всѣка работа, била тя и най-прозаичната, се иска настроение. Отъ опитъ знаемъ, че понѣкога не ни се работи нищо. Защо за всѣка работа е необходимо настроение, толкова повече е нужно и за поетичната дейност, която е висша дейност, защото съсрдѣното чава всичкитъ ни духовни сили.

Грѣшатъ всички, които въ изкуството разчитатъ само на вдъхновение свѣше, защото великитъ художествени произведения сж плодъ не само на талантъ, но още повече на примѣрно трудолюбие, но не сж прави и онѣзи, които мислятъ, че поетътъ може да работи винаги, че настроението не е отъ значение за него, че той може да се обърне на занаятчия.

Двата крайни възгледа се отразяватъ пагубно върху литературата: първиятъ води къмъ леностъ, а вториятъ — къмъ опощяване на изкуството. Човѣкътъ на

изкуството трѣбва да разбере, че за него сж еднакво нуждни вдъхновение и упоритъ трудъ.

Поетътъ не трѣбва да улавя перото, когато не чувства никакво желание за това, защото безчисленитъ словореди, въ които не пламти нито искрица животъ, сж резултатъ именно на това безразборно и безъ вдъхновение писане.

Вдъхновениятъ пѣвецъ не търси думитъ, ритма и римата. Тѣ сами идватъ непринудено на езика му и се изливатъ на книгата. Който иска да трогне душитъ, самъ трѣбва да бжде развълнуванъ. Само плачѣтъ надъ истинскитъ мъртавци е заразителенъ, но не и този надъ въображаеми такива.

Ала поетътъ не трѣбва да забравя и това, че дарбата се развива чрезъ непрекъснатъ трудъ. Той трѣбва да се учи отъ майсторитъ на стиха, отъ живота и природата.

Поетътъ трѣбва да пише при настроение, но винаги той трѣбва да работи върху себе си, да се усвършенствува и развива.

Вдъхновениятъ и гениаленъ писателъ Толстой е преработвалъ и преписвалъ огромното си творение „Война и миръ“ нѣколко пѣти, а Флоберъ е обработвалъ една единствена фраза по цѣлъ частъ.

Красивитъ цвѣтъ на изкуството сж изтъкани отъ вдъхновение и грижлива работа.

Поетътъ трѣбва да бжде вдъхновенъ като славеи, когато излива въ ранни зори любовнитъ си възторзи и е трудолюбивъ като пчела.

Само тъй творенията му ще бждатъ сочни по мисълъ и чувство като пълни съ медъ пролѣтни пити.

Хр. Бояджиевъ

плавания изъ Срѣдиземно море.

ЦАНИ КАЛЧЕВЪ почина. На 18 м. м. е починалъ въ с. Джулиница, Г.-Орѣховско стария учителъ и детски писателъ Цани Калчевъ. Покойникътъ наедно съ покойникътъ чичо Стоянъ М. Поповъ сложиха началото на детската литература у насъ. Преди 40 години въ страницитъ на тогавашнитъ детски списания „Звезда“, „Градинка“ и „Младина“ се срещаша неговитъ безискусствени стихове, въ които може би е нѣмало истинска поезия, но бѣха срдчно написани и съ увлѣчение се четѣха и заставяха. Ние тогава нѣмахме днешния богатъ запасъ отъ истинска поезия за деца, затова сж голѣма признателностъ си спомняме сега за стария поетъ и учителъ. Миръ на праха му.

СТЕФАНЪ ЦВАЙГЪ и жена му се самоотровили. Радиопредавателитъ по цѣлъ свѣтъ разнесеха вѣстятъ, че на 23 м. м. въ Рио де Жанейро се е самоотровилъ заедно съ жена си свѣтвонъ известникътъ писателъ Стефанъ Цвайгъ.

Името на Стефанъ Цвайгъ е познато въ цѣлъ свѣтъ. Много отъ неговитъ романи, есета, романизувани биографии и разкази сж преведени на български.

Писателътъ и човѣкътъ Стефанъ Цвайгъ сложи край на бурниятъ си животъ, подобно на мнозина свои разочаровани герои.

Голѣмъ стилистъ и психологъ, той остави безсмъртни творби. Всестранната му литературна дейностъ ще пребже въ съкровищницата на човѣшкия духъ.

НОВА книга стихотворения на Ас. Разцвѣтниковъ. Поетътъ Асенъ Разцвѣтниковъ е събралъ по-голямата частъ отъ своитъ стихотворения въ обемиста книга подъ надсловъ „Стихотворения“, издадена отъ „Хемусъ“. Книгата обхваща циклитъ Планински вечери, Прости пѣсни, Блуденъ синъ, Селска пѣсенъ, София, Поле, Двойникъ, Прѣспа, Витоша, Балади на нощитъ, и поемата Българинътъ съ орловитъ крила.

НОВЪ ТРУДЪ на Андрей Андреевъ. Тия дни излиза отъ печатъ студията на А. Андреевъ, учителъ по музика въ мажжката гимназия въ гр. Ямболъ — „Музикални прави на стария Римъ“. Студията е написана по извори отъ римски писатели и буди голѣмъ интересъ въ нашитъ музикални срдѣи, като първа по рода си студия въ тая областъ.

ПЪЛЕНЪ преводъ на Одисеята. Николай Вранчевъ, известенъ преводачъ на „Илиада“, е завършилъ своя преводъ на „Одисея“ и го сложилъ подъ печатъ. Преводътъ е пъленъ, направенъ е отъ оригинала и е въ стихове хексаметри.

ФИЛОСОФИЯ и социология. Книга първа на периодичнитъ сборникъ „Философия и социология“ излъзе отъ печатъ и прави добро впечатление. Въ програмата се обявява, че „Философия и социология“ ще бжде идейна трибуна, отъ която ще се разясняватъ проблемитъ на изграждащиятъ се новъ свѣтъ. Интересни философско-социологични опити въ тая книга сж: Л. Русевъ — Понятия за морална равеностъ въ общественитъ отношения, Ст. Йовевъ — Революция въ етиката, Ив. Кинкелъ — Учението на Малтусъ въ „критичното“ изложение на проф. Д. Михалчевъ.

НАГРАДЕНА турската писателка. По случай десетгодишнината отъ учредяването на турскитъ народни домове, награденъ бѣ романътъ „Сенекли Бакаръ“ отъ известната турска писателка Халиде Едифъ съ новата турска премия за литература. Г-жа Халиде Едифъ се числи къмъ представителитъ на новата турска литература.

ДЯКОНЪТЪ ВАСИЛЪ ЛЕВСКИ ВЪ СВОИТЪ ПИСМА

продължение отъ 1 стр.

ложението е измѣнено. Въ една дописка за Каравеловата „Свобода“ Левски пише: „... не, намѣсто сълзи, сега лѣмъ куршуми, а надеждата ни е на Правосдѣниятъ и на нашитъ мишници.“ — На ония отвѣтъ, които подхвърлятъ, че българския народъ не е готовъ и не може да се подготви тъй, както другитъ, Левски отговаря: „Съгласни сме съ васъ, че не можемъ се приготви нивга както другитъ сили; но по-много сме пригответи отъ другитъ въ духътъ и естествена сила на народътъ ни.“ — На тия, що се увличатъ до толковъ въ свободолубивитъ си идеи, че сж готови да служатъ на чуждитъ народи, Левски остро забелязва: „... пакъ ще кажа: чистото народниятъ чилиакъ бори се до което вече време да избави своитъ си народъ по-напредъ, па то-

гава нека гледа и на други! Ако той не случи, той трѣба да умре въ народната си работа!

На участникитъ въ дѣлото на свободата Левски предрича безсмъртие презъ вѣковетъ. Съ какво пророческо вдъхновение той пише за Ангелъ Кърнчева: „Остави името си безсмъртно. За честни хора е такава смъртъ!“ На всички, които биха загинали въ борбата, Левски носи следната утѣха: „... неговото име навѣки остава живо, а заслугата му ще се предава на деца, унуци и пр.“

Тѣй Левски, като всѣки великанъ на духа, прозира своето величие въ бжднитъ. И тая вѣра ще да го е сгрѣвала и ще да е вливала буйни струи отъ сили въ неговия несломимъ духъ.

Ив. Гължбовъ

Литературнитъ награди на Писателскитъ и Просвѣтнитъ съюзи и на писателитъ-историчи

Лауреатитъ на Писателскитъ и Просвѣтнитъ съюзи за 1941 година сж: наградитъ на Писателския съюзъ сж три еднократни и три всѣкигодишни, които се дадоха на следнитъ писатели: първата еднократна „Йосифъ Вешковъ“ се подѣли между писателитъ Стилиянъ Чилингировъ, Добри Немировъ и Георги Томалевски за есета „Всѣкидневнитъ чудеса“.

Комисията въ съставъ: Миславъ Миневъ, Василъ Картеодоровъ и Никола Джеровъ, определена отъ настоятелството на Задругата на българскитъ писатели-историчи да награди най-хубавитъ художествени исторически произведения на членове на Задругата, излъзли отъ печатъ презъ 1940 и 1941 години, е дала следнитъ награди: 1. Илия Мусакъвъ — за романа „Презъ огънь и кръвъ“; 2. Петъръ Горянский — за поемата „Вардаръ“; 3. Петъръ Карапетровъ — за романа „Северниятъ гостъ“; 4. Змей Горянинъ — за романа „Силата на робитъ“; 5. Денчо Марчевски — за романа „Кървата пролѣтъ“ и 6. Звезделинъ Цоневъ — за сборника героични разкази „Борцитъ на Зареница“.

Наградитъ на Просвѣтния съюзъ сж две: за поезия и за наученъ трудъ. Първата се даде на поета Никола Фурнаджиевъ за стихотворението „България“, помѣстено въ списанието на Червѣтъ крѣстъ, а втората на Георги Томалевски за есета „Всѣкидневнитъ чудеса“.

Първата премия отъ всѣкигодишнитъ „Вишневитъ“ се даде на стария поетъ Кирилъ Христовъ за балада му „Св. Седмочисленици“, печатана въ сп. „Българска мисълъ“ презъ 1941 г.; втората — „Йорданъ Йовковъ“ на Ангелъ Каралийчевъ за книгата му „Птичка отъ глина“ и третата — съюзната, на Младенъ Исаевъ за стихосбирката му „Човѣшка пѣсенъ“.

ЖИТЕЛИТЪ на земята. Виен-

скиятъ вестникъ „Виршафтъ ундъ статистикъ“ печата една много интересна статистика за броя на жителитъ на земята. Споредъ тази статистика, презъ 1910 г. броятъ на жителитъ на земята е билъ 1,620 милиона. Десетъ години по-късно, въ 1920 г. на нашата планета е имало 1,811 милиона хора, докато днесъ броятъ на хората достига 2,175 милиона.

Статистиката показва ясно колко много сж се увеличили хората презъ последнитъ тридесетъ години. Това увеличение би било немислимо безъ напредѣка на съвременната хигиена и медицина.

КАКВО ми нашепна музиката. Получи се въ редакцията новата книга на известната наша поетка Люба Касжрова. Тази книга е нова по замисълъ и изпълнение въ нашата литература. „Какво ми нашепна музиката“ е единъ художественъ посредникъ между музиката и поезията, единъ тълкувателъ за идейното развиране на дадени музикални творби.

Печатница А. Пъндълийски-Варна ул. Панагюрище 4 — тел. 23-15

КНИЖНИНА

Въ редакцията се получиха следнитъ книги:

Христо Миндовъ: Тополята вътрѣ задуха, пѣтеписи, цена 50 лв.

Борисъ Кърджиевъ: Бодри пѣсни, стихове, цена 10 лв.

Христо Стойковъ: Врабцитъ, разкази за деца и юноши, цена 15 лв.

Петъръ Стжповъ: Знаменосецътъ, биографиченъ романъ, цена 65 лв.

Димитъръ Алжемовъ: Пристанищни хора, разкази, цена 20 лв.

М. Ю. Лермонтовъ: Избрани стихотворения, преведе Йорданъ Ковачевъ. Недѣлчо Тинчевъ: Край Росица, стихове за деца, цена 15 лв.

Андрей Андреевъ: Химни на Аполонъ Делфийски, старогръцка музикална археология, цена 40 лв.

Бориславъ Ризовъ: Любовъ, бракъ, щастие, есета, цена 15 лв.

Димитъръ Кулековъ: Смѣхъ безъ купонъ, нашенски задѣвки и картинки, цена 20 лв.

Люба Касжрова: Какво ми нашепна музиката, поеми, цена 40 лв.

Недѣлчо Г. Йордановъ: Антропогеографски бележикъ за с. Новоселецъ, Ново-Загорско, цена 25 лв.

Михаилъ Янчевъ: Керванджии, разкази, цена 20 лв.

Философия и социология — периодични сборници, год. I кн. I. Редактира комитетъ, София, бул. Фердинандъ, 95.

ХРОНИКА

НАСТОЯТЕЛНА молба отправяме къмъ всички лица и институти, на които изпращаме вестника за проба, да не го задържатъ, въ случай че не желаятъ да се абонираатъ. Задържане на вестника е равносилно на съгласие за абониране.

ВСѢКИ нашъ абонатъ може да си достави отъ администрацията ни новата книга отъ разкази на нашия сътрудникъ Димитъръ Аджемовъ — Пристанищни хора, срещу намалена цена 15 лева.

РАДИО частъ за Добруджа. Отъ 2 мартъ т. г. радио Варна въвежда специално предаване за Добруджа — всѣки понедѣлникъ отъ 18.30 до 19.15 часа. Въ програмата на това предаване ще бждатъ застъпвани въпроси по държавното устройство, сжщо и исторически, географски, стопански, правни и културни въпроси, народни пѣсни, откъси изъ творбитъ на българскитъ писатели и композитори и съобщения, които интересуватъ добруджанци.

ЗА НАГРАДИТЪ на Българската академия на наукитъ и изкуствата. Българската академия на наукитъ и изкуствата обявява три награди по 50 хиляди лева за най-добритъ работи изъ областта на литературата, художеството (живопись и скулптура), и музика, които да й бждатъ представени най-късно до 1 мартъ 1943 г.;

1. Литература — драма изъ българския животъ (въ ръкописъ); 2. Художество — живопись или скулптура, съ сюжетъ изъ българската история; 3. Музика — опера изъ българския животъ въ духа на народната пѣсенъ (въ ръкописъ).

НЕИЗДАДЕНИ разкази отъ Б. Шивачевъ. По случай 10 години отъ смъртта на писателя Борисъ Шивачевъ, сложена е подъ печатъ книгата „Неиздадени разкази“. Къмъ книгата е прибавенъ и изчерпателенъ очеркъ за живота и творчеството на автора. На предплатитъ до 15 мартъ т. г. книгата се отстъпва за 20 лв., а следъ тази дата тя ще струва 30 лв. Суми и поръчки на адресъ: Георги Великовъ, София, ул. Опълченска 93.

КНИГИ за морето и нейнитъ труженици. Морскиятъ писателъ Крумъ Кърнчевъ усилено привършва последната редакция на многоочакваната творба „При нашитъ морски вълци“ — разговори съ корабначалиницитъ и главнитъ механизани на българското търговско корабоплаване отъ основаването му до наши дни. Книгата, чието отпечатване е предстоящо, ще бжде единствена по рода си у насъ и ще има стойността на настолна книга, както за моряци, така и за неморяци. Сжщиятъ писателъ ще обнародва въ отдѣлна книга съ надсловъ „Отъ палубата“ — пжтнитъ си записки, плодъ на редица

Земедѣлски стопани

Чистотата е половинъ храна за добитѣка ви. Изкжпвайте го съ пиринитризирания и никотинизирания сапунъ за изкжпване Производство на Химическа фабрика „Прогресъ“ на Тома Савовъ Варна — телеф. 22-68